

El lloc de la memòria

«En la realitat i en la ficció, llavors i ara, les relativitza, el pas del temps, les tragèdies?»

L'agost del 2017 queda gravat a la memòria. Ens atempten i ens maten. Barcelona i Cambrils vam ser escenaris de violència. D'aquella violència que vol l'impossible: sobrepassar aquell límit que és impossible de sobrepassar. I és que no hi ha lògica en l'actuació de l'assassí, dels assassins, segurament perquè gaudeix molt més del triomf de la seva voluntat, victoriosa sobre totes les resistències, que no pas sobre la seva satisfacció. Com el violador. Però d'aquell estiu encara en queda molt per dir. I per escriure.

I de vides, d'unes vides fetes també de contrastos i ràbies, massa vegades insatisfetes, en parla la darrera novel·la de Juan Cal, *Generación 1974*. Una història, amb segell de *Milenio*, sobre un passat no tan llunyà, el del Madrid de 1974 en tota la seva radicalitat. I en tota la seva radicalitat. Dur per als qui els van viure amb intensitat. Com el jo de l'autor. La repressió arran de la mort de Carrero Blanco, els atemptats, l'assassinat de Puig Antich, una universitat sense classes que ensenyava a fer la revolució per fer fora el dictador i restituir les llibertats, en una doble arquitectura molt ben trobada d'actes i capítols per on corre, en paral·lel, el relat de dues vides, les de tots dos protagonistes.

Ella, una dona jove i xamosa, feta de silencis profunds, basca, militant d'ETA, sola a Madrid amb una filla, fuig tant de la policia com de l'organització. Això, amb el que volia dir ser basc en aquell Madrid de les acaballes del règim. Ell, un estudiant gallec, amb ambició prudent, que viu la seva etapa de formació i del qual l'autor, amb el tractament d'un jo distanciat, ens descriu diferents estadis del procés evolutiu que segueix fins a pervenir, si no a uns objectius clarament definits per raó d'edat, sí a una plena maduració de la seva personalitat, amb les racionals contradiccions entre els seus ideals (artístics, literaris, socials) i la realitat (entrebancs classistes, ofec ambiental), que el porta a una recerca constant del propi jo.

I, en aquest cas, el relat respon al que en podríem dir *Bildungsroman* al segle XXI, és a dir, novel·la de formació. El resultat, de totes dues vides, la d'ella i la d'ell, la capacitat natural i l'obligació moral de l'individu de desenvolupar plenament les seves facultats en el marc històric d'una societat que maldava per desfer-se del llast d'una guerra i d'una dictadura. I tota aquesta acció i reflexió, escrita amb una prosa valenta i segura, elegant en descripcions de paisatges i d'emocions, sobretot a través d'una veu narrativa que només deixa entrar el diàleg molt puntualment, malgrat l'estètica de la decepció social i ambiental.

Amors, odis, intrigues i passions. Els protagonistes, dels relats i de la vida, se'ns mostren tant en el que diuen i aparenten com en el que callen i amaguen. El valor és on carreguem accent d'intensitat. I el temps. En la realitat i en la ficció, llavors i ara, les relativitza, el pas del temps, les tragèdies? És la memòria qui se n'ocupa.